

ОСОБЛИВОСТІ НАБРАННЯ ЧИННОСТІ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

Укладення Угоди про асоціацію між Україною, Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії та їхніми державами– членами від 21 березня і 27 червня 2014 р. [1] (надалі – Угода про асоціацію або Угода) для українців та України є надзвичайно важливим моментом. Наміри України підписати Угоду про асоціацію з ЄС стали не лише її прагненням до створення нових, більш тісних політичних, економічних відносин з Європою, а й документально реалізували обраний вектор розвитку нашої країни.

Процес прийняття тексту Угоди про асоціацію відбувався з 2007 по 2011 рр. 19 грудня 2011 р. під час П'ятнадцятого саміту «Україна – ЄС» лідери України та ЄС офіційно заявили про завершення переговорів щодо Угоди про асоціацію. 19 липня 2012 р. Угода про асоціацію між Україною та ЄС була парафрована.

На підставі Розпорядження Кабінету Міністрів України «Питання укладання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами– членами, з іншої сторони» від 21 листопада 2013 р. №905 – р [2] підписання Угоди було відтерміновано на невизначений строк.

Новий Уряд України, сформований після Революції Гідності, відновив курс на євроінтеграцію України. Відтак, Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2013 р. №905 – р [2] було скасовано на підставі Розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 березня 2014 р. №113 – р [3]. Цей юридичний факт створив правові підстави для підписання Угоди про асоціацію між Україною та Євросоюзом. Угода має дві частини: політичну та економічну. Політична частина Угоди про асоціацію була підписана 21 березня 2014 р., а економічна – 27 червня 2014 р.

Як зазначає В. М. Стешенко, факт підписання Угоди про асоціацію створив правові підстави для наступного й найбільш важливого етапу надання згоди на обов'язковість цього міжнародного договору – ратифікації Угоди всіма сторонами, які її підписали [4, с. 429].

---

¹ Студентка 4 курсу Міжнародно-правового факультету Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Згідно з пунктом 2 статті 486 Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, ця Угода набере чинності після її ратифікації всіма Сторонами в перший день другого місяця, що настане після дати здачі на зберігання до Генерального Секретаріату Ради Європейського Союзу останньої ратифікаційної грамоти або останнього документа про затвердження [1, ст. 486].

Таким чином, Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом почне діяти через місяць після здачі на зберігання документів про ратифікацію чи схвалення всіма державами– членами ЄС

Процедура надання згоди на обов'язковість Угоди і, відповідно, набуття нею чинності виглядає таким чином:

1) Перший етап – після ухвалення рішення Радою ЄС про підписання Угоди і, власне, її підписання, Угода має бути схвалена Європейським парламентом.

2) Другий етап передбачає дії на національному рівні. На цьому етапі кожна держава – член ЄС повинна ратифікувати або схвалити Угоду відповідно до її національного законодавства. Національні процедури держав – членів досить суттєво відрізняються. Наприклад, у деяких державах має відбутися ратифікація національним парламентом, а в деяких – схвалення. В окремих випадках може використовуватись референдум. Щодо Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у більшості випадків матиме місце саме ратифікація цієї Угоди парламентами держав – членів Союзу [5].

16 вересня 2014 р. Верховна Рада України та Європейський Парламент синхронно ратифікували Угоду про асоціацію між Україною та ЄС [4, с. 431; 6].

З огляду на ратифікацію з боку України зазначеної Угоди, – іншими словами, з огляду на виконання Україною необхідних для набрання чинності цією Угодою внутрішніх процедур згідно із статтею 486[1, ст. 486], Генеральний Секретаріат Ради ЄС у Вербальній ноті від 30 вересня 2014 р. визнав за можливе тимчасове застосування Угоди про асоціацію з 1 листопада 2014 р. до моменту повного набрання зазначеною Угодою чинності [7].

У період тимчасового застосування Угоди про асоціацію продовжують діяти ті положення Угоди про партнерство і співробітництво між Україною, з однієї сторони, і Європейськими Співтовариствами та їхніми державами – членами, з іншої сторони, від 14 червня 1994 р. [8], що не охоплюються тимчасовим застосуванням Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом[1].

Наразі свою згоду на обов'язковість Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом висловили усі 28 держав – членів ЄС.

Разом з тим 6 квітня 2016 р. у Нідерландах відбувся референдум про затвердження Угоди про асоціацію між Європейським Союзом та Україною. 12 квітня 2016 р. були опубліковані остаточні результати референдуму, згідно з якими 61% учасників референдуму висловилися проти Угоди про асоціацію, а 38% підтримали її. Незважаючи на те, що референдум мав консультативний (коригувальний) характер, його результати були враховані Урядом Нідерландів, тому Угода про асоціацію між Україною та ЄС наразі не може набрати чинності у її повному обсязі і продовжує застосовуватися тимчасово.

Попри тривалі терміни, необхідні для набрання чинності Угоди Європейським Союзом та його державами-членами, її послідовна та ефективна імплементація може стати дієвим механізмом подальшого сталого економічного розвитку та модернізації нашої держави, оновленою стратегією реформування усіх ключових сфер і впровадження європейських стандартів з метою дійсного підвищення рівня життя населення України та реалізації нашої стратегічної мети – набуття повноправного членства в Європейському Союзі[5]. Водночас Угода про асоціацію не є кінцевою метою співробітництва України з Європейським Союзом, а являє собою лише необхідний інструментарій наближення до ЄС.

Виникає питання – а навіщо ж потрібне тимчасове застосування? Справа в тому, що Угода стосується питань як виключної (в європейському праві також вживається термін «комунітарна») компетенції ЄС, так і національної компетенції держав – членів ЄС. Такий тип міжнародних договорів має назву змішаних, адже вони стосуються як держав – членів ЄС, так і самого Європейського Союзу. Тому положення, які відносяться до національної компетенції держав – членів ЄС, вимагають ратифікації або схвалення усіх державах – членах ЄС, а ті положення, які відносяться до виключної компетенції ЄС, вимагають схвалення лише з боку Ради ЄС та Європейського парламенту і відповідно можуть застосовуватись тимчасово, до набуття чинності Угодою у повному обсязі [9].

У підсумку можна зазначити, що Угода про асоціацію між Україною та Євросоюзом є найбільшим міжнародно – правовим документом за всю історію України та найбільшим міжнародним договором з третьою країною, коли – небудь укладеним Європейським Союзом. Угода визначає якісно новий формат відносин між Україною та ЄС на принципах «політичної асоціації та економічної інтеграції» і слугує стратегічним орієнтиром системних соціально – економічних реформ в Україні.

Література:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами – членами, з іншої сторони [Електронний ресурс] : Учинено у м. Брюссель 21 березня 2014 р. і 27 червня 2014 р. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_011

2. Питання укладання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2013 р. № 905 – р. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/905-2013-p>

3. Про скасування розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2013 р. № 905 [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 березня 2014 р. № 113 – р. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/113-2014-p>

4. Стешенко В. М. Набрання чинності Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом [Електронний ресурс] / В. М. Стешенко // Порівняльно-аналітичне право : електрон. наукове фахове видання. – Ужгород : Юрид. фак-т ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2014. – № 5. – С. 428–430. – Режим доступу : http://pap.in.ua/5_2014/128.pdf

5. Підписання угоди про Асоціацію між Україною та ЄС: наслідки, завдання та перспективи [Електронний ресурс] : Аналітична записка. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/asocyuasu-8775f.pdf>

6. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами – членами, з іншої сторони [Електронний ресурс] : Закон України від 16 вересня 2014 р. № 1678 – VII. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1678-18>

7. Вербальна нота Генерального Секретаріату Ради Європейського Союзу від 30 вересня 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_b50

8. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами – членами [Електронний ресурс] : Учинено у м. Брюссель 14 червня 1994 р. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/998_012

9. Асоціація з ЄС: як Україна виконує умови для підписання Угоди? [Електронний ресурс] : Звіт громадського моніторингу. – Режим доступу : <http://www.irf.ua/files/ukr/programs/euro/eu-2013-10-1.pdf>

10. Аналітичний огляд проекту Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з другої сторо-

Науковий керівник: Стешенко В. М., к.ю.н., доцент кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

В. І. Бабаєвська¹

ПРЕВЕНТИВНА ДИПЛОМАТІЯ ООН ЯК МЕХАНІЗМ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ

Уже понад 70 років Організація Об'єднаних Націй виступає на світовій арені, як найважливіша міжнародна організація, яка координує зусилля 193 держав задля миру, безпеки, ведення ефективного міжнародного діалогу. Актуальність обраної теми визначається зростанням ролі інструментів ООН в сучасних умовах глобалізації, постійних військових конфліктів, збільшення терористичних загроз. Такий стан речей вимагає перегляду низки принципів положень практичної діяльності ООН.

Роль інструментарію ООН у врегулюванні конфліктних ситуацій вже давно привертає увагу вчених – міжнародників, зокрема А. Абугу, С. В. Віднянського, Н. В. Гаврилова, Т. В. Зонова, А. Моренчука, В. Олеandroва, Е. Рахматуллаєва, Г. Ю. Родика, В. Ціватого та інших.

Говорячи про врегулювання конфліктних ситуацій, А. Нікітін у власному дослідженні виокремлює наступні робочі механізми ООН: підтримання миру (peace keeping); превентивна дипломатія (preventive diplomacy); встановлення миру (peace making); примус до миру (peace enforcement); миробудівництво в постконфронтаційний період (peace building) [1, с. 8]. Варто зауважити, що діяльність всіх механізмів опосередкована багатосторонньою дипломатичною діяльністю, тобто сукупністю практичних заходів, прийомів і методів, застосовуваних з урахуванням конкретних умов і характеру розв'язуваних задач між державами– членами ООН та безпосередньо ООН.

Сьогодні особливу увагу привертає саме превентивна дипломатія. У широкому значенні, «превентивна дипломатія» розуміється як сукупність дій, спрямованих на попередження різного роду загроз. Її основу складають чотири основних елементи:

1. «Превентивне розгортання сил ООН», тобто недопущення конфлікту завдяки розташуванню у проблемній зоні військових контингентів ООН, ство-

---

¹ Студентка 4 курсу Міжнародно-правового факультету Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.